

Statsministerens kontor
v/statsminister Erna Solberg
E-post: postmottak@smk.dep.no

Oslo, 17. august 2020

Anbefalinger vedrørende situasjonen i Hviterusland

Kjære statsminister Erna Solberg,

Vi takker for Regjeringens klare fordømmelse av hviterussiske myndigheters maktbruk i etterkant av presidentvalget sist søndag, og tilslutning til EUs sanksjoner mot hviterussiske myndighetspersoner.

Vi har bivånet den siste ukens begivenheter med en blanding av uro, fortvilelse og dyp beundring for motet til mer enn 200 000 unge og gamle, menn og kvinner over hele Hviterusland som krever president Lukasjenkos avgang og frie valg. Vi har fått de dramatiske rapportene fra våre hviterussiske venner om hundrevis av sårede, tusener av arresterte demonstranter og journalister, overfylte fengselsceller uten tilgang til mat og vann, voldtekt og grov vold mot de fengslede, tortur. Brutaliteten var av en helt annen karakter enn det vi har sett før.

Til tross for at gårsdagens massive demonstrasjon ble gjennomført uten tilsvarende bruk av vold, må voldsbruken få konsekvenser og overgripere stilles til ansvar. Den norske Helsingforskomité har fulgt utviklingen i Hviterusland siden Lukasjenko kom til makten, og vi ser at den samme personen som var ansvarlig for drap og forsvinninger av opposisjonelle for 20 år siden, fremdeles er sjef for sikkerhetspolitiet KGB og dermed ansvarlig for volden som ble begått mot demonstranter i forrige uke.

Manglende konsekvenser gjør at volden gjentas.

Torturen av demonstrantene i forrige uke var så omfattende og rammet så mange at den også kan utgjøre en forbrytelse mot menneskeheten, som Den internasjonale straffedomstol (ICC) er etablert for å rettsforfølge eller som kan etterforskes under universell jurisdiksjon av Norge eller andre stater. Den bør derfor etterforskes som en slik forbrytelse.

Den norske Helsingforskomité tar nå initiativ til å bistå lokale menneskerettighetsorganisasjoner i dokumentasjon av torturen. Internasjonale institusjoner, som FNs spesialrapportør for Hviterussland, og for menneskerettigheter, EU, OSSE og andre varsler etterforskning av hendelsene. Etersom Lukasjenko har en lang tradisjon for å nekte innreise for disse institusjonenes rapportører, vil lokale menneskerettighetsorganisasjoners dokumentasjon bli helt avgjørende. Her har vi kompetanse fra andre krevende områder, som i Nord-Kaukasus.

Utviklingen i Hviterussland er høyst uklar. Til tross for regimets brutale reaksjoner mot fredelige demonstranter, fortsetter markeringene, og disse tar også nye former, som den tillyste generalstreiken i dag mandag 17. august. Stadig flere arbeidstakere ser ut til å slutte seg til streikene.

Det haster å komme den hviterussiske befolkningen til unnsetning, for å bidra til å løse den umiddelbare krisen for ofrene for Lukasjenkos brutale metoder, men også for på lengre sikt å fremme et hviterussisk samfunn basert på demokratiske prinsipper. Protestene i Hviterussland er fredelige, og med bredere demografisk og geografisk deltagelse enn noen gang før i løpet av Lukasjenkos regjeringstid. En høy deltakelse understreker legitimiteten i protestene. Det hviterussere nå viser, er at det er det rette øyeblikket for oss å gi dem støtte, å vise dem solidaritet og bygge opp under et momentum for positiv utvikling i Hviterussland vi ikke har sett på svært mange år.

Samtidig skal vi ikke undervurdere hvor kritiske de neste dagene og ukene vil bli. Dersom Lukasjenko fortsetter sine maktovergrep, kan situasjonen tilspisses ytterligere og landet ende i en voldelig internkonflikt. Hviterussland inngår også i en geopolitisk kontekst hvor det ikke er utenkelig at Russland vil gripe inn, om ikke nødvendigvis ved territoriell okkupasjon slik vi så det i Ukraina, men en inngripen for å sikre egne interesser og ikke interessene til hviterussiske borgere.

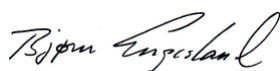
Aleksandr Lukasjenko kan ikke bli sittende som Hviterusslands president, og forhandlingene om vilkårene for hans avgang må begynne så snart som mulig.

Det er naturlig at europeiske land tar en ledende rolle i disse forhandlingene, og så langt ser det ut til at blant andre Litauen og Polen tar til orde for dialog. Dette er sentralt. Vi oppfordrer Regjeringen til et engasjement, i tråd med Norges forhistorie med støtte til demokratisk utvikling i Hviterussland og norske diplomaters brede erfaring fra forhandlinger i konflikt.

Vi vil vi be Regjeringen om å vurdere om Norge kan stille seg til disposisjon for en rolle som forhandler med Lukasjenko. En løsning for Hviterussland kan bare munne ut i Lukasjenkos avgang, men det er viktig at betingelsene legges til rette for at krisen kan løses på en fredelig måte. Vi mener Norge sammen med likesinnede vil være i en posisjon til å finne gode løsninger. Vi ser det er tatt til orde for en rolle for OSSE i slike forhandlinger, en løsning vi også kan gi vår tilslutning til.

Vi takker igjen for Regjeringens prinsipielle holdning til hendelsene i Hviterussland, og stiller oss til disposisjon ved eventuelle behov for informasjon eller vurderinger dere måtte ha.

Vennlig hilsen,

Bjørn Engesland
Generalsekretær i Den norske Helsingforskomité

Kopi: Utenriksdepartementet
v/utenriksminister Ine Marie Eriksen Søreide
E-post: utenriksminister@mfa.no